

Doc. dr.
Katja Košir

Visoka poslovna
šola Doba Maribor

CELOSTNI SVETOVALNI PRISTOP ZA ODRASLE V IZOBRAŽEVANJU

POVZETEK

Ponovna vključitev v študijski proces zahteva od odraslih, ki so vključeni v izredni študij, spretno usklajevanje študijskih obveznosti z delovnimi in družinskimi obveznostmi. Raziskovalci ugotavljajo, da je ključni dejavnik uspešnega prilagajanja na novo vlogo študenta prevzemanje odgovornosti za integriranje študija v svoje socialno okolje. Pri tem pa odrasli v procesu izobraževanja pogosto potrebujejo pomoč v obliki svetovanja. V prispevku je predstavljen model celostnega svetovanja, ki ga izvajamo na Visoki poslovni šoli Doba Maribor in vključuje svetovanje za učinkovit študij, psihološko, karierno in finančno svetovanje. Ponujene svetovalne dejavnosti študentom omogočajo podporo pri spoprijemanju z izzivi na ključnih življenjskih področjih, s čimer želimo prispevati k njihovemu zadovoljstvu in študijski uspešnosti.

Ključne besede: odrasli, izobraževanje, svetovanje

Odrasli vstopajo v učni proces z drugačnimi značilnostmi kot otroci in mladostniki. Njihove življenjske izkušnje so vir za novo učenje ter omogočajo lažje osmišljanje učenja. Prav tako so odrasli bolj ciljno usmerjeni ter iščejo predvsem znanje, ki je zanje relevantno. Njihova samopodoba je bolj stabilna in drugače oblikovana kot samopodoba otrok in mladostnikov, motivi za izobraževanje pa so načeloma bolj notranje narave (Brečko, 1989, Lieb, 1991). N. Ličen (2006) opisuje izobraževanje v odraslosti kot modrost prilagajanja okolju, spreminjanja okolja in osebnostnega razvoja. Kljub navedenim dejavnikom, ki pozitivno vplivajo na proces učenja, pa imajo odrasli pri ponovnem vključevanju v izobraževanje precejšnje prilagoditvene težave.

DEJAVNIKI USPEŠNOSTI V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Ena možnih oblik izobraževanja v odraslosti je izredni študij. Izredni študentje se pogosto srečujejo s težavami pri usklajevanju svojih študijskih obveznosti ter drugih obveznosti, ki so značilne za odraslo dobo. Kako uskladiti priprave na izpit z napornim tednom v službi? Ali konec tedna pripravljati seminarsko nalogo, čeprav si otroci želijo na izlet? Učitelji, ki izobražujemo izredne študente, pogosto poslušamo takšne dileme.

Tintov (1987) model kot ključni dejavnik, ki predstavlja preventivo študijskemu osipu ter povečuje verjetnost uspešnega zaključka študija, navaja občutek učne in socialne

integriranosti na šoli. Vendar pa ta model temelji na raziskavah, opravljenih pri rednih študentih. Raziskav, ki bi preučevale študijsko uspešnost ter zadovoljstvo izrednih študentov, je malo. Tako je na primer Kember (1999) na podlagi polstrukturiranih intervjujev z izrednimi študenti v treh različnih državah opredelil tri ključne mehanizme, ki se povezujejo z uspešnostjo izrednih študentov: (1) študent ima podporo delodajalca, sodelavcev, družine in prijateljev; (2) tako študent kot drugi v njegovem socialnem okolju so pripravljeni na določeno stopnjo odrekanja; (3) študent je pripravljen na spremembe v svojih vlogah in statusu (npr. nekatere njegove dosedanje obveznosti prevzamejo drugi). Neučinkovito je pripisovanje razlogov za neuspeh zunanjim dejavnikom (npr. zahtevnemu delodajalcu ali učitelju, težavnim otrokom). Študent je tisti, ki mora prevzeti odgovornost za integriranje študija v svoje socialno okolje. Eksternaliziranje odgovornosti za študijske izide zelo verjetno vodi v študijsko neuspešnosti ter osip.

Yum, Kember in Siaw (2005) so nadgradili Kemberjevo raziskavo iz leta 1999. Na podlagi intervjujev s 53 izrednimi študenti so preučevali, kakšne mehanizme spoprijemanja uporabljajo izredni študenti za usklajevanje študija ter delovnih in zasebnih obveznosti. Avtorji ugotavljajo, da je bistven korak k učinkovitemu izrednemu študiju sprejemanje odgovornosti za lasten napredek in prenehanje pripisovanja razlogov za težave dejavnikom, na katere posameznik ne more vplivati. Študenti, ki imajo pri študiju težave, se nenehno izgovarjajo na pomanjkanje časa, kar kaže na neučinkovito

Študent je tisti, ki mora biti pripravljen na odrekanja ter spremembe, šola pa mu lahko pri tem ponudi pomoč. Kember (1999) poudarja, da je vloga šole zlasti prilagoditev študija zaposlenim študentom ter zagotavljanje pomoči v obliki nudenja podpore ter pomoči pri odločanju. Za to pa mora šola vzpostaviti učinkovit sistem svetovanja.

spoprijemanje s težavami. Ključno je spoznati, da je mogoče vplivati na organizacijo časa ter dosedanje aktivnosti prilagoditi novim študijskim obveznostim.

SVETOVANJE

Svetovanje je izraz, ki obsega tako strokovne kot nestrokovne oblike nudenja pomoči (Okun in Kantrowitz, 2008). Podpore v obliki svetovanja ljudje najpogosteje iščemo pri neformalnih virih – bližnjih družinskih članih, prijateljih ali drugih za svetovanje neusposobljenih virih. Takšna podpora je seveda dobrodošla in je pomemben vidik kakovosti posameznikovega življenja, vendar pa raziskave kažejo (glej npr. McLennan, 1991), da je za udeležence formalno svetovanje bolj zadovoljivo in učinkovito kot neformalno svetovanje.

Izmed različnih opredelitev svetovanja navajam opredelitev McGuinnessa (1998) – ta svetovanje opredeljuje kot proces nudenja pomoči, ki izhaja iz posebnega varnega odnosa med svetovancem in svetovalcem, ki pomaga svetovancu uporabiti večji del njegovih osebnih potencialov za to, da lahko odgovarja na spremembe v svojem življenju. Pri tem svetovanje obsega specifične spretnosti in tehnike, ki omogočajo svetovancu, da postane bolj kompetenten, zadovoljen in ustvarjalen.

Woolfe, Murgatroyd in Rhys (1987) glede na stopnjo direktivnosti opredeljujejo tri oblike svetovanja, ki so prikazane na sliki 1.

Ključna razlika med nasvetovanjem in svetovanjem je predvsem v stopnji direktivnosti

Uspešnost odraslega izrednega študenta je odvisna od podpore delodajalca, družine in prilagoditve novi vlogi.

Nasvetovanje označuje direktiven pristop svetovalca, svetovanje pa nedirektiven pristop, ki omogoča samoraziskovanje svetovanca.

Slika 1. Tri oblike svetovanja po Woolfu in sod. (1987) ter njihove ključne značilnosti.

informiranje	nasvetovanje (ang. »advising«)	svetovanje (ang. »counselling«)
nepristransko posredovanje informacij svetovancu zagotavlja objektivne in resnične podatke	dajanje nasvetov: pretežno enosmerno vplivanje, kjer svetovalec s svojimi znanji in izkušnjami svetovancu posreduje informacije in pojasnila, ki lahko temu olajšajo odločanje, poskuša odgovoriti na svetovančeva vprašanja in mu tako pomaga rešiti njegov problem	nedirektiven, navadno dlje časa trajajoč pristop, ki zahteva aktivnejše sodelovanje svetovanca ter je usmerjen na krepitev svetovančevih lastnih sil za reševanje njegovih problemov

svetovalca: nasvetovanje je precej direktivno, medtem ko je za sodobno pojmovanje svetovanja značilen nedirektiven pristop.

Navedene oblike svetovanja so razvrščene po zahtevnosti – informiranje je najmanj zahtevna oblika svetovanja, medtem ko je svetovanje od navedenih najzahtevnejše in zahteva specifična

svetovalna znanja in veščine. Še zahtevnejši in bolj poglobljen pristop od svetovanja je psihoterapija, ki se od svetovanja razlikuje v: (1) trajanju: zahteva več srečanj kot svetovanje; (2) strankah: svetovanje je uporabno pri delu z relativno »zdravimi« posamezniki, ki imajo prilagoditvene težave, psihoterapija pa se ukvarja z

resnejšimi motnjami; (3) usposobljenosti tistega, ki nudi pomoč: psihoterapija zahteva večjo strokovno usposobljenost kot svetovanje in (4) vrsti obravnavanih težav: svetovanje se ukvarja z razvojnimi ali prilagoditvenimi težavami, psihoterapija pa z resnejšimi duševnimi motnjami (Hill, 2004).

SVETOVANJE NA DALJAVO

Razširitev in dostopnost interneta prinaša tudi spremembe v medčloveških odnosih: manevrski prostor za njihovo vzpostavljanje in

vzdrževanje se je s tem močno razširil in spremenil. Komuniciranje na daljavo omogoča povezovanje in iskanje podpore tudi osebam, ki imajo iz različnih razlogov težave pri vzpostavljanju stikov v živo (npr. socialno inhibirane osebe, ki jim je težko vzpostavljati stike v živo, gibalno ovirane osebe). Na spletu lahko iščejo informacije, druženje, pozitivne ali negativne načine sproščanja, v tujini pa vse pogosteje tudi strokovne svetovalne in psihoterapevtske storitve. Pomoč je najpogosteje na voljo v obliki klepetalnic, elektronske pošte, forumov in blogov. Navedenim modalitetam je skupno predvsem to, da komunikacija temelji na besedilu, zato Suler (2004) sodobni čas označuje kot obdobje besedilnih odnosov. Različne modalitete komuniciranja na daljavo ustvarjajo različna psihološka okolja, ključna razlika pa je v (a)sinhronosti komunikacije: izmed navedenih le klepetalnice potekajo v obliki sinhronne komunikacije, kjer so vsi sogovorniki hkrati prisotni v virtualnem prostoru. Zaradi tega je tovrstno komuniciranje še najbližje komunikaciji v živo. Pri vseh drugih oblikah je komunikacija asinhrona, kar vsem udeležencem v procesu komuniciranja omogoča refleksijo prebranega ter jim omogoča, da se na komunikacijo bolje pripravijo. To Suler (2004) imenuje območje refleksije, ki je lahko v svetovalnem procesu, kjer je refleksija lastnih občutij, misli in vedenja temelj uspešnega reševanja problemov, tudi prednost.

Svetovanje se ukvarja s prilagoditvenimi težavami, psihoterapija z duševnimi motnjami.

Učinkovitost tovrstnega svetovanja je za zdaj še pomanjkljivo empirično podprta, vendar pa Mallen (2004), ki povzema ugotovitve redkih empiričnih raziskav, ugotavlja, da so zaključki tovrstnih raziskav večinoma spodbudni in govorijo v prid svetovanju na daljavo.

POTREBE ODRASLIH – IZREDNIH ŠTUDENTOV PO SVETOVANJU

Odrasli imajo večinoma že oblikovano osebno in poklicno identiteto ter izdelane mehanizme spoprijemanja s težavami. Ob ponovni vključitvi v izobraževalni proces pa se poleg že omenjene potrebe po usklajevanju študijskih obveznosti z delovnimi ter družinskimi obveznostmi srečujejo tudi z novo vlogo študenta. Jelenc Krašovec in Jelenc (2003) navajata, da imajo odrasli, ki se odločijo za nadaljnje izobraževanje, probleme s tem, kako znova vstopiti v izobraževanje, v kakšen program, v katero obliko; kako rešiti problem uspešne organizacije časa, zagotoviti denar ter kako se po morebitnem daljšem premoru spet učinkovito učiti, kako vnovič vzpostaviti učne navade, se zbrati, se lotiti učnega gradiva in si čim boljše zapomniti učne vsebine. Kot eden najpomembnejših načinov premagovanja omenjenih problemov se kaže andragoško svetovalno delo.

Tovrstno svetovanje za učinkovit študij na Visoki poslovni šoli že dlje časa izvajamo v obliki individualnega svetovanja, sistema mentorstva študentom ter obveznih seminarjev za študente. V letu 2008 pa smo se odločili razširiti svetovalno ponudbo ter svojim študentom poleg

S. Jelenc Krašovec in Jelenc (2003) trdita, da je v sodobnem izobraževanju odraslih andragoško svetovalno delo nepogrešljivo ter navajata tri temeljne kategorije pomoči odraslim študentom:

- pomoč pri vključevanju v izobraževanje,
- pomoč pri organiziranju izobraževanja,
- pomoč pri učenju in izpeljavi učenja.

svetovanja za učinkovit študij omogočiti tudi svetovanje ob življenjskih izzivih, ki niso nujno vezani na študij.

Namen naše raziskave je bil preveriti, kakšne svetovalne storitve si želijo naši študenti. Med študenti smo izvedli anketo, v kateri je sodelovalo 158 študentov Visoke poslovne šole Doba Maribor, kar predstavlja 17 odstotkov vseh naših študentov.

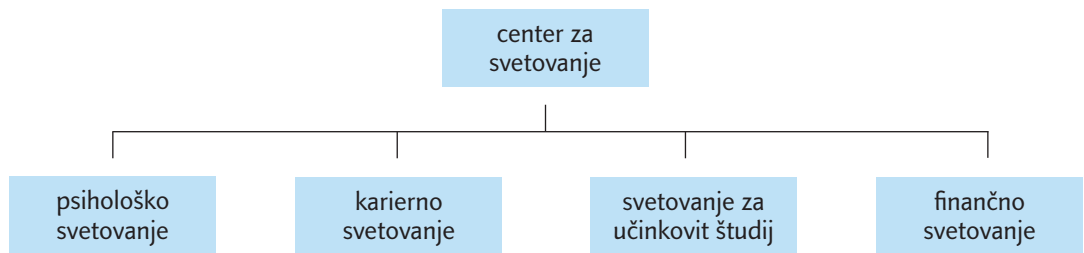
Rezultati ankete ter praksa nekaterih uspešnih evropskih šol, ki svojim študentom tovrstne svetovalne storitve že ponujajo (npr. Univerza St. Gallen, sistem psihološkega svetovanja za študente v Avstriji), so nas vodili pri oblikovanju celostnega koncepta svetovanja za naše študente, ki ga predstavljam v nadaljevanju.

CELOSTNI MODEL SVETOVANJA NA VISOKI POSLOVNI ŠOLI DOBA MARIBOR

Visoka poslovna šola Doba Maribor je samostojen visokošolski zavod, ki izvaja praktično usmerjeni bolonjski visokošolski strokovni študijski program Poslovanje. Naši študenti lahko študirajo v tradicionalni obliki ali na daljavo – prek e-študija. V študijskem letu 2007/2008 pri nas študira 920 študentov, od tega 645 v

Svetovanje na daljavo je dobrodošlo za osebe s težavami pri vzpostavljanju stikov v živo.

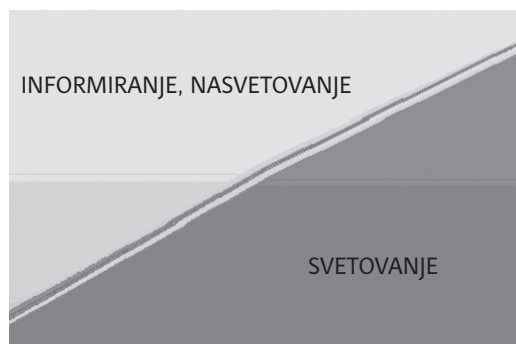
Rezultati ankete Visoke poslovne šole Doba Maribor kažejo, da si naši študenti želijo možnosti svetovalnega pogovora, ki bi jim omogočal razbremenitev v primeru osebnih stisk, podporo pri reševanju težav, razvijanje samospoštovanja in osebnostno rast. Izrazili so tudi potrebe po svetovanju pri študiju, kariernem svetovanju in finančnem svetovanju. Prav tako kar 87 odstotkov študentov poroča, da bodo koristili svetovalne storitve v okviru Centra za svetovanje, ko jih bodo potrebovali, kar kaže na njihovo precejšnje zaupanje šoli.

Slika 2. Celostni model svetovanja na Visoki poslovni šoli Doba Maribor

obliki e-študija. Študij na naši šoli je organizacijsko in po obsegu prilagojen zaposlenim študentom. Naši študenti so predvsem odrasli, ki študirajo ob delu.

Da bi zagotovili čim večjo kakovost življenja ter študijsko uspešnost svojih študentov, smo januarja 2008 ustanovili Center za svetovanje, ki združuje že obstoječe svetovanje za učinkovit študij ter nove svetovalne storitve za naše študente: psihološko, karierno in finančno svetovanje. Oblike svetovanja smo prilagodili obema skupinama študentov, ki študirajo pri nas – tradicionalnim študentom ter študentom, ki študirajo na daljavo.

Študentom torej ponujamo podporo pri spoprijemanju na vseh zanje ključnih življenjskih področjih: pri študiju, v primeru osebnih težav, pri razvoju kariere in pri iskanju finančnih virov. Zavedamo se namreč prepletenosti različnih področij življenja naših študentov ter pomena,

Slika 3. Prisotnost različnih oblik svetovanja glede na stopnjo direktivnosti v svetovalnih storitvah Centra za svetovanje

AS 1–2/2008

ki ga ima osebno zadovoljstvo študentov za njihovo uspešno in kreativno študijsko delo. S ponudbo raznolikih svetovalnih aktivnosti želimo ustvariti optimalne pogoje za učinkovit študij ter prispevati k strokovni in osebni rasti ter razvoju kariere naših študentov. Naš celostni model svetovanja je prikazan na Sliki 2.

Svetovanje, ki ga izvajamo v okviru Centra za svetovanje, obsega vse tri oblike svetovanja po Woolfu in sod. (1987): informiranje, nasvetovanje ter svetovanje v ožjem pomenu besede. Načeloma se lahko vse tri oblike pojavljajo v sklopu vseh štirih svetovalnih storitev, ki jih ponujamo študentom. Vendar pa sta informiranje in nasvetovanje bolj značilna za finančno svetovanje, svetovanje za učinkovit študij dokaj enakovredno upošteva vse tri oblike svetovanja, psihološko in karierno svetovanje pa temeljita predvsem na nedirektivnem svetovanju (Slika 3). V nadaljevanju bom izrazil svetovanje uporabljala kot krovni pojem, ki obsega vse tri oblike.

V nadaljevanju nekoliko podrobneje predstavljam posamezne svetovalne aktivnosti, ki jih izvajamo na šoli.

SVETOVANJE ZA UČINKOVIT ŠTUDIJ

Svetovanje za učinkovit študij je v študijskem letu 2007/2008 na naši šoli potekalo že pri tretji generaciji študentov. Vanj so vključeni učitelji, strokovni delavci in študenti višjih letnikov/diplomanti.

Študentom svetujemo:

- pri izbiri študijskega programa in načina študija,
- pri časovnem načrtovanju in organizaciji študija,
- pri opravljanju študijskih obveznosti in napredovanju ter uspešnem zaključku študija.

Za študente tradicionalnega študija izvajamo mentorstvo, ki smo ga na naši šoli uvedli na podlagi dobre prakse naših partnerjev s finske University of Applied Sciences' Schools Oulu. Mentorstvo predstavlja podporo pri strokovni rasti študentov s ciljem povečati prehodnost študentov pri prehodu v višji letnik in svetovati študentom pri vprašanih o študijskem procesu. Mentorji so visokošolski učitelji in strokovni delavci, ki skrbijo za skupine študentov. Mentor študentom pomaga s svetovalnim razgovorom, z individualnim načrtovanjem študija, s spremljanjem napredovanja, z motiviranjem in informiranjem.

Vlogo mentorja za študente, ki študirajo na daljavo, opravlja svetovalka za študij na daljavo. Študenti lahko izkoristijo tudi pomoč bolj izkušenih kolegov v obliki *online* svetovanja študent študentu, ki ga izvajajo študenti višjih letnikov za študente novince, ter svetovanja diplomant študentu.

Na šoli izvajamo seminarje, ki študentom omogočajo lažjo vključitev v študij, učinkovitejše učenje in obvladovanje učnih težav, osvajanje kompetenc za samostojno strokovno delo, obvladovanje sodobne informacijske tehnologije in uspešno vključevanje v poslovno delovno okolje. Ti seminarji so del študijskega programa in so za študente obvezni. Z navedenimi aktivnostmi skušamo spodbujati motivacijo študentov za študij ter krepiti dobre odnose tako med študenti kot med študenti in delavci šole ter s tem utrditi socialno vključenost študentov na šoli.

PSIHOLOŠKO SVETOVANJE

Psihološko svetovanje je proces nudenja pomoči, ki izhaja iz zaupnega odnosa med svetovalcem in svetovancem. Svetovancu pomaga

pri spoprijemanju s trenutnimi življenjskimi izzivi in prispeva k razvoju njegove kompetentnosti, osebnega zadovoljstva in ustvarjalnosti.

Psihološko svetovanje, ki ga izvajamo v okviru Centra za svetovanje, temelji na modelu eklektičnega svetovanja in glede na potrebe svetovanca obsega svetovalne strategije in tehnike iz različnih teoretskih pristopov k svetovanju (gestalt, kognitivno vedenjske, vedenjske tehnike, tehnike realitetne terapije). (Za prikaz odnosa med teoretskimi pristopi, strategijami in tehnikami svetovanja glej: Okun in Kantrowitz, 2008). Naše ključno načelo psihološkega svetovanja je nedirektivnost; v svetovalnem procesu se izogibamo nasvetovanju, saj to zavira samoraziskovanje in samospoznavanje, ki je eno ključnih orodij pri svetovanju. Naš cilj je usposobiti študente, da se znajo samostojno spoprijemati z različnimi življenjskimi izzivi in da so pripravljeni sprejemati odgovornost za lastno vedenje.

Študentom v obliki individualnih srečanj svetuje svetovalka psihologinja pod supervizijo izkušenega svetovalca. Svetovanje je študentom na voljo v obliki individualnih srečanj. Študentom študija na daljavo omogočamo svetovanje na daljavo v klepetalnici in po elektronski pošti. Tovrstna oblika svetovanja je v tujini že uveljavljen način nudenja pomoči, v Sloveniji pa se tak način psihološkega svetovanja do zdaj še ni izvajal.

Dosedanje izkušnje kažejo, da naši študenti pomoč v obliki psihološkega svetovanja iščejo predvsem ob osebnih življenjskih krizah (npr. ponovno iskanje lastne identitete, spoprijemanje z življenjskimi spremembami, težave pri odločanju).

Primer:

Svetovanka je poiskala pomoč zaradi velikih težav pri študiju. Prej vestna in motivirana študentka se zaradi čustvenih težav enostavno ni mogla lotiti učenja, kar se je kazalo tudi v neuspešnosti na izpitih. Svoje študijske težave je

svetovanka pripisovala hudi stiski zaradi konflikta s starši, ki se je zaostri do te mere, da sta svetovanka in njen mož že razmišljala o reševanju po sodni poti. Med prvim svetovalnim srečanjem je svetovanka uvidela, da je bolj kot zaradi objektivnih težav, ki jih njej in njeni družini povzročata konflikt, prizadeta zaradi vedenja staršev do nje (»Kako lahko to naredijo lastni hčerki.«). S svetovanko sva se srečali trikrat. Prelomnica v reševanju problema je bila sprememba v svetovankinem zaznavanju problema: ko je problem namesto kot krivico, ki ji jo povzročajo njeni starši, začela zaznavati kot komunikacijski nesporazum med njo in starši, je bila zmožna ponovno vzpostaviti komunikacijo z njimi, konstruktivno komunicirati in rešiti konflikt. Bila je pomirjena, izkušnja pa je pozitivno vplivala tudi na njeno samopodobo. Ponovno se je lahko posvetila študiju.

KARIERNO SVETOVANJE

Naši diplomanti vstopajo v delovno okolje, ki ga zaznamujejo spremembe (na ravni strukture organizacij, uporabe novih tehnologij in procesov, odnosa organizacije do zunanjega okolja). Sploščena organizacijska struktura razporeja več avtoritete, odgovornosti in vodenja na vse položaje. Delavci naj bi bili sposobni gladkega prehajanja iz vloge vodje v vlogo timskega delavca glede na posamezno nalogo. Od posameznika se pričakuje vse več. Posameznik je odgovoren za lastno izobraževanje in vseživljenjsko zaposljivost. Delavci morajo biti inovativni, ustvarjalni, prijazni do strank in sposobni stalno izboljševati svoje storitve (Everts, Rush in Berdrow, 1998, Schein, 2006a).

V takšnem okolju postaja proaktiven pristop k lastni kariери še pomembnejši in posledično so potrebe po kariernem svetovanju še večje. Karierno svetovanje, ki ga izvajamo v sklopu Centra za svetovanje, je tako pogosto sestavni del psihološke svetovalne obravnave, študentom pa je na voljo tudi kot samostojna storitev, ki jim pomaga pri proaktivnem oblikovanju

kariere. Prav tako za naše študente in diplomante organiziramo različne dogodke in delavnice za razvoj kariere.

Primer:

Svetovanec je poiskal karierno svetovanje po pomembni karierni odločitvi. Ni bil povsem prepričan o pravilnosti odločitve, zato se je želel o njej pogovoriti. V svetovalnem pogovoru sva s svetovancem izhajala iz njegovih prevladujočih vrednot, potreb in spretnosti pri delu, temelječih na njegovem rezultatu v Vprašalniku kariernih sider (Schein, 2006b) ter analizi pozitivnih in negativnih vidikov delovnih mest, med katerima se je svetovanec odločal. Med pogovorom se je svetovanec prepričal, da je bila njegova karierna odločitev pravilna.

FINANČNO SVETOVANJE

Ponovna odločitev za študij je za študente tudi finančna obremenitev. V sklopu centra za svetovanje študentom omogočamo finančno svetovanje za primere finančnih dilem v zvezi s študijem. Financiranje študija jim skušamo olajšati s svetovanjem o možnostih finančnih virov. Študentom svetuje izkušen finančni strokovnjak. Svetovanje poteka po elektronski pošti.

PREPLETENOST SVETOVALNIH AKTIVNOSTI CENTRA ZA SVETOVANJE

Kot ni mogoče ločevati različnih življenjskih področij posameznika, tudi ni mogoče potegniti enoznačne ločnice med svetovalnimi dejavnostmi, ki jih izvajamo v sklopu Centra za svetovanje. Različna področja svetovanja so med seboj prepletena in pogosto je vključenost v eno svetovalno aktivnost pot do udeležbe v kateri od bolj poglobljenih svetovalnih obravnav (npr. mentor napoti študenta na psihološko svetovanje).

V večino dejavnosti, ki se nanašajo na svetovanje za učinkovit študij, so vključeni vsi

študenti: vsak študent ima svojega osebnega mentorja (tradicionalni študenti) oziroma svetovalca (e-študenti) in vsi študenti se udeležujejo seminarjev za uspešno vključitev v študij, učinkovito učenje, osvajanje kompetenc za samostojno strokovno delo, obvladovanje sodobne informacijske tehnologije in uspešno vključevanje v poslovno delovno okolje.

Študenti z bolj specifičnimi potrebami po svetovanju se lahko glede na naravo svojih težav ali dilem vključijo v *online* svetovanje študent študentu oziroma diplomant študentu, psihološko, karierno ali finančno svetovanje. Dosedanje izkušnje kažejo, da študenti pomoč bolj izkušenih kolegov ali diplomantov iščejo predvsem na začetku študijskega leta. Potrebe študentov po psihološkem in kariernem svetovanju pa so med celotnim študijskim letom konstantne. Psihološko in karierno svetovanje študenti pogosteje uporabljajo v obliki srečanj v živo, kar najverjetneje kaže na to, da koncept psihološkega svetovanja na daljavo pri nas še ni uveljavljen in da študenti takšnemu načinu iskanja pomoči še ne zaupajo.

Na Sliki 4 je prikazana vključenost študentov v posamezne svetovalne dejavnosti. V nekatere dejavnosti so vključeni vsi študenti, druge pa so na voljo študentom z bolj specifičnimi

potrebami po svetovanju. Prve (zlasti mentorstvo) so lahko komunikacijski kanal, ki študente usmeri k bolj specifičnim dejavnostim. Skupni cilj vseh svetovalnih dejavnosti je pri študentih ozavestiti ter spodbujati sprejemanje odgovornosti za njihovo vedenje in dosežke, pa naj bo na študijskem, kariernem ali osebnem področju. Verjamemo, da s tem pri študentih razvijamo notranji lokus kontrole, ki se povezuje z večjo uspešnostjo na vseh življenjskih področjih (glej npr. Krause in Stryker, 1984), ter posledično proaktivnost kot eno ključnih kompetenc, potrebnih za uspešnost v poslovnem svetu, v katerem naši študenti že delujejo ali pa bodo vanj vstopili ob zaključku študija.

LITERATURA

- Brečko, D. (1998). *Kako se odrasli spreminjamo?* Radovljica: Didakta.
- Everts, F. T., Rush, J. C. in Berdrow, I. (1998). *The bases of competence. Skills for lifelearning and employability.* San Francisco: Jossey - Bass Publishers.
- Hill, C. E. (2004). *Helping skills. Facilitating exploration, insight, and action.* Washington: American Psychological Association.
- Jelenc Krašovec, S. in Jelenc, Z. (2003). *Andragoško svetovalno delo.* Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko.

Slika 4. Vključenost študentov v svetovalne dejavnosti Centra za svetovanje

- Kember, D. (1999). »Integrating part-time study with family, work and social obligations«. *Studies in Higher Education*, 24, 109–124.
- Krause, N. in Stryker, S. (1984). »Stress and wellbeing: The buffering role of locus of control beliefs.« *Social Science and Medicine*, 18, 783–790.
- Lieb, S. (1991). *Principles of adult learning*. Sneto s spletne strani <http://honolulu.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/adults-2.htm> dne 11. 6. 2008.
- Mallen, M. J. (2004). »Online counseling research«. V: R. Kraus, J. Zack in G. Stricker (Ur.). *Online counseling. A handbook for mental health professionals* (69–89). Dan Diego in London: Elsevier Academic Press.
- McGuinness, J. (1998). *Counselling in schools. New Perspectives*. London in New York: Cassell.
- McLennan, J. (1991). »Formal and informal counselling help: students' experiences«. *British Journal of Guidance & Counselling*, 19, 149–160.
- Okun, B. F. in Kantrowitz, R. E. (2008). *Effective helping. Interviewing and counseling techniques*. Belmont: Thompson Brooks/Cole.
- Schein, E. H. (2006a). *Career anchors. Facilitator's guide*. San Francisco: Pfeiffer.
- Schein, E. H. (2006b). *Career anchors. Self-assessment*. San Francisco: Pfeiffer.
- Suler, J. (2004). »The psychology of text relationships«. V R. Kraus, J. Zack in G. Stricker (Ur.). *Online counseling. A handbook for mental health professionals* (19–50). Dan Diego in London: Elsevier Academic Press.
- Tinto, V. (1982). »Limits of theory and practice in student attrition«. *Research in Higher Education*, 26, 115–129.
- Wolfe, R., Murgatroyd, S. in Rhys, S. (1987). *Guidance and counselling in adult and continuing education*. Milton Keynes: Open University Press.
- Yum, J. C. K., Kember, D. in Siaw, I. (2005). »Coping mechanisms of part-time students«. *International Journal of Lifelong Education*, 24, 303–317.